

УДК 092+929 ПРАДІД Ю.Ф. + 811.116.2

ОСОБИСТІТЬ У МОВІ: УЧИТЕЛЬ, УЧЕНИЙ, КЕРІВНИК (до ювілею професора Ю.Ф. Прадіда)

Життєвий шлях Юрія Федорівича Прадіда у світ почався від отчого дому чотири десятки літ тому, з гірського села Либохора на Львівщині, що межує з Тухлею, якій судилося стати відомою далеко за межами Бойківщини завдяки знаменитій повісті «Захар Беркут» Івана Франка. З ранніх шкільних років ретельно вивчав історію та культуру України, захоплювався світовою історією, культурою, філософією і вже в юнацькі роки замислювався над глобальними проблемами людського буття, такими поняттями, як морально-етичні засади, справедливість, самовизначення в житті людини. Зовсім юним він став учнем Самбірського педагогічного училища, а згодом доля привела його на чудову кримську землю. І от він — студент філологічного факультету Сімферопольського державного університету.

Свої перші кроки на ниві науки Ю.Ф. Прадід зробив як аспірант кафедри Дніпропетровського університету, захистив дисертацію під керівництвом професора Д.Х. Баранника, який для ювіляра завжди є «взірцем людини, педагога, ученого». на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності «українська мова» на тему «**Структура**

Ю.Ф. Прадід

і функції загальномовних фразеологічних одиниць у мові преси (на матеріалі українських республіканських газет за 1985–1989 рр.)»

Треба сказати, що в Криму активне дослідження української фразеології як окремої галузі лінгвістичної науки розпочинається на початку 90-х років ХХ ст. саме з праць Ю.Ф. Прадіда, центральне місце в яких посідають проблеми фразеологічної ідеографії, фразеографії, порівняльної та зіставної фразеології.

Значну увагу Юрій Федорович приділяє фаховому для себе мовному питанню, яке вважає одним із чинників національної безпеки. Дуже чутливий до несправедливості в усіх її проявах, він сповідує високі ідеали національної ідеї, самосвідомості та патріотизму. Україна потребує нової еліти, порядної, патріотично налаштованої, для якої інтереси пересічної людини стоять на першому місці. У працях професора читач знайде багато новацій, думок, пропозицій — усе це, безперечно, є новою українською наукою — неупередженою, професійною, взірцевою для багатьох сучасних учених-лінгвістів. Ю.Ф. Прадід — високо освічена людина, з потужним творчим потенціалом, яка сьогодні як в Україні, так і за її межами має великий авторитет. Учені-лінгвісти впевнені, що для новітньої української лінгвістики цей чоловік зробить ще багато.

Результатом науково-педагогічної діяльності професора Ю.Ф. Прадіда є понад 220 наукових праць. Серед наукового доробку ювіляра — широко знана перша в Україні ідеографічна праця **«Русско-украинский и украинско-русский фразеологический тематический словарь: Эмоции человека»** (1996). У монографії **«Фразеологічна ідеографія: проблематика досліджень»** (1997) уперше у вітчизняному мовознавстві репрезентовано теоретичні та практичні проблеми вирішення окремих фразеологічних макро- і мікросистем. Наукові пошуки ученого відкривають нові горизонти. 1997 року він успішно захищає дисертацію **«Проблеми фразеологічної ідеографії (на матеріалі української і російської мов)»** на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук із двох спеціальностей. Юрій Федорович стає першим у Криму доктором наук зі спеціальності «українська мова» і другим, після відомого професора Віктора Миколайовича Мігіріна, — зі спеціальності «російська мова». Прикметно, що за життєвим збігом обставин Віктор Миколайович захистив свою дисертацію в 1956 році, коли народився наш ювіляр. Науковий консультант професор О.О. Тараненко для Ю.Ф. Прадіда став не тільки науковим керівником, але й другом, порадником і наставником.

За цими лаконічними рядками, що знаменують етапи наукової діяльності Юрія Федоровича, — безперервні творчі шукання і сумлінна праця професіонала. Вагомим є внесок професора Прадіда в активізацію наукового життя в Україні наприкінці ХХ — поч. ХХІ ст., адже за його підтримки стали активно розвиватися два наукові напрямки — фразеологічний та юридико-лінгвістичний.

Під керівництвом ювіляра в Криму сформувався науковий центр з вивчення актуальних проблем фразеології. Підтвердженням цього є проведення в травні 2007 р. на базі факультету української філології,

деканом якого є професор Ю. Прадід, Всеукраїнської науково-практичної конференції **«Актуальні проблеми фразеології»**, у якій взяли участь понад 60 учених із Києва і Запоріжжя, Львова і Луганська, Дніпропетровська і Чернівців, Донецька, Харкова, інших міст України. А у вересні 2009 р. II конференція набула міжнародного статусу, де крім українських дослідників були представники Польщі, Росії, Казахстану, Канади та інших держав.

Без застереження можна сказати, що Ю.Ф. Прадід заснував і очолив нову в Україні наукову школу — юридичної лінгвістики, а Сімферополь став своєрідним центром, де ця галузь успішно розвивається. Працюючи близько десяти років проректором з наукової роботи Кримського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ, Юрій Федорович здобув кваліфікацію «юрист», і в 2002 році йому присвоєно звання полковника міліції.

Юридико-лінгвістичний науковий напрямок, об'єктом якого є вивчення теоретичних і практичних проблем юридичної лінгвістики, сформувався на межі права і лінгвістики наприкінці ХХ ст. Протягом останніх п'яти років учений опублікував близько 60 праць, що присвячені лінгвістичним проблемам права і вийшли у світ не лише в Україні, але й у Польщі, Росії, Словаччині. Серед наукових досягнень професора — навчальний посібник **«Вступ до юридичної лінгвістики»** (2002), тематичний бібліографічний довідник **«Юридична лінгвістика»** (2003), хрестоматія **«Мовні питання в Україні. 1917–2000: Документи і матеріали»** (2003), **«У царині лінгвістики і права»** (2006). З ініціативи Ю.Ф. Прадіда проведено дві представницькі міжнародні науково-практичні конференції **«Право і лінгвістика»** (2002, 2004).

У 2002 році за заслуги на ниві освіти Ю.Ф. Прадід обраний академіком Академії наук вищої школи України та удостоєний нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України.

Серед інших нагород — відзнаки «За розвиток науки, техніки та освіти» II ступеня (2004), «За міжнародне співробітництво у правохоронній діяльності» (2004), «Знак Пошани» (2008), Подяки Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим (2006 і 2009).

Діяльність Юрія Федоровича Прадіда різнобічна. Можна багато говорити про нього як про науковця, організатора науки, вихователя молодих наукових кадрів і як про цілісну особистість. Завдяки цілеспрямованості професора Ю.Ф. Прадіда і його авторитету в широких наукових колах лінгвістів України 2007 року відкрито в Таврійському національному університеті спеціалізовану вчену раду з захисту кандидатських дисертацій (зі спеціальностей «українська мова», «російська мова»). Як голова цієї спеціалізованої вченої ради, як член спеціалізованої вченої ради з захисту докторських (кандидатських) дисертацій у Дніпропетровському держуніверситеті, як офіційний опонент на захистах кандидатських і докторських дисертацій, а також як науковий консультант і науковий керівник професор Ю.Ф. Прадід бере активну участь у підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації — кандидатів і докторів наук.

Особистість у мові: учитель, учений, керівник (до ювілею...Ю.Ф. Прадіда)

Однією з найважливіших українознавчих проблем сьогодення є дослідження тих етапів розвитку українського суспільства, які є знаковими з погляду його національного самовизначення. Культурне відродження кожного народу безпосередньо пов'язане з увагою до своєї історії, до ustalених духовних цінностей та етнічної культури, у яких відтворюється безперервність часів, здійснюється інтеграція минулого й сучасності, відбувається соціалізація моделі майбутнього. Кожна епоха додає до карти історії імена тих її визначних представників, які, формуючи й розгалужуючи генетичне дерево нації, уособлюють образ цієї епохи. Одним з таких представників сучасної наукової еліти і є Юрій Федорович Прадід.

Науковий досвід ювіляра відіграв важливу роль у становленні й професійному зростанні багатьох учених. Під керівництвом Ю.Ф. Прадіда успішно захистила докторську дисертацію Г.Ю. Богданович на тему «Сучасна російська мова в полі лінгвокультурної ситуації (функціонально-комунікативний аспект)». Складні, багатопланові проблеми фразеології знайшли відображення в дисертаційних дослідженнях учнів Ю.Ф. Прадіда, нині кандидатів філологічних наук, доцентів Л.В. Савченко (Л.В. Самойлович), Л.Ф. Щербачук, Н.Ф. Грозан, М.Г. Зеленцова, Л.Ш. Кубедінової, І.Є. Колесникової, М.О. Шевчук-Чорногородової. Питання юридичної лінгвістики порушувалися в кандидатській дисертації Л.П. Рапацької і докторській дисертації О.В. Красовської. Зараз за підтримки професора Ю.Ф.Прадіда при кафедрі українського мовознавства, яку він очолює, виконують дисертаційні дослідження ще понад десять аспірантів, здобувачів і докторантів. Американський письменник Елберт Хаббард сказав: «Учителя, що вміє наділяти своїх вихованців здатністю знаходити радість у праці, слід увінчувати лаврами». Тож ми, Ваші вихованці, сьогодні висловлюємо слова найщирішої подяки і пишаємося тим, що маємо право називатися Вашими учнями. Для нас Юрій Федорович завжди був і залишається мудрим наставником та добрим порадиником не тільки в наукових пошуках, але й у педагогічній діяльності.

Юрій Федорович Прадід належить до вчених, для яких творча наснага і науковий пошук є постійним життєвим станом. Тож побажаємо йому результативних наукових здобутків, нових сміливих творчих задумів і їх успішного здійснення. Хай невичерпною буде Ваша енергія, яку дає Вам материнська земля, життєва дорога хай буде довгою, люди на ній — добрими, а дні — радісними на многії, многії літа.

Шановний Юрію Федоровичу, Ви — справжній приклад людини, яка народжена творити добро й дарувати радість. Нехай же сторницею повертається те, що Ви віддали й ще будете віддавати! Нехай Всевишній дарує Вам наснагу, духовне багатство, душевний спокій і здоров'я!

Любов Савченко, Галина Богданович (м. Сімферополь)

Liubov Savchenko, Halyna Bogdanovych (Simferopol')

PERSONALITY IN LANGUAGE: A TEACHER, A SCIENTIST, A LEADER
(on the anniversary of Professor Yu. Ph. Pradid)